

Rīgā, 2016. gada 24. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Pļavu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/16

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļautajām **Dzelzavas muižas alejām** to izpēti un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt aleju aizsardzības statusu un to novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt aleju apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejās ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt aleju nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejās konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Dzelzavas muižas alejām (6) sniegt ieteikumus par aleju robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, aleju saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 7 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā).

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas “Ozols” datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejās veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Dzelzavas muižas alejām apzināta, izzinot pieejamo informāciju interneta resursos un Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

3. Alejas aizsardzības statuss

Dzelzavas muižas alejas ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Dzelzavas muižas aleju kā dabas pieminekļa statusu un aizsardzības noteikumus nosaka 02.03.1993. likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām”.

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Dzelzavas muižas alejas atrodas Madonas novada Dzelzavas pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Madonas novada teritorijas plānojums 2013. – 2025. gadam
- Madonas novada attīstības programma 2013. – 2020. gadam
- Madonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2038. gadam.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020
- Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030.

Madonas novada teritorijas plānojuma 2013. – 2025. gadam paskaidrojuma rakstā nav informācijas par Dzelzavas muižas alejām. Teritorijas plānojuma pašreizējās situācijas raksturojuma daļā minēts, ka Dzelzavas pagastā kā valsts nozīmes īpaši aizsargājamais dabas objekts noteikta ozolu aleja, tomēr konkrētāka informācija par aleju nav sniegta. Teritorijas plānojuma ietvaros veiktajā stratēģiskajā

ietekmes uz vidi novērtējumā atzīmētas 2 novada teritorijā esošās aizsargājamās alejas, tai skaitā Dzelzavas muižas aleja Dzelzavas pagastā (ozolu aleja). Madonas teritorijas plānojuma saistošajā daļā - teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu XIII nodaļas "Prasības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošana" 2. punktā uzskaitītas pašvaldības teritorijā esošās normatīvajos aktos noteiktas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tai skaitā aizsargājams dabas piemineklis - Dzelzavas muižas aleja. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 3. punkts nosaka, ka vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās nosaka 02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" vai individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ja tādi izstrādāti. Teritorijas plānojuma grafiskajā daļā Dzelzavas muižas alejas kā aizsargājamās alejas attēlotas (1) Dzelzavas pagasta pašreizējās izmantošanas kartē (2) Dzelzavas un Aizpurves ciema pašreizējās izmantošanas kartē (3) Dzelzavas pagasta plānotās (atļautās) izmantošanas kartē (4) Dzelzavas un Aizpurves ciema plānotās (atļautās) izmantošanas kartē.

Madonas novada attīstības programmā 2013. – 2020. gadam nav konkrētas informācijas par Dzelzavas muižas alejām. Kā viena no rīcībām vidēja termiņa prioritātes VTP8 Dabas kapitāla apziņas veidošana ietvaros attīstības programmā noteikta rīcība RV.8.2. Vides informācijas iegūšana, uzkrāšana un analīze, kuras īstenošanai kā viens no uzdevumiem izvirzīts U.8.2.1. Attīstīt novada īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un objektus, kā kultūras mantojumu un unikālu Eiropas un Globālas nozīmes dabas kapitālu. Madonas novada attīstības programmas novada pašreizējās situācijas raksturojuma daļā minēts, ka Dzelzavas novadā kā valsts nozīmes īpaši aizsargājamais dabas objekts noteikta ozolu aleja, šī informācija sakrīt ar Madonas novada teritorijas plānojuma paskaidrojošajā daļā sniegto informāciju. Dzelzavas muižas aleja kā aizsargājama aleja norādīta stratēģiskajā vides novērtējumā Madonas novada attīstības programmai 2013. – 2020. gadam.

Madonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013. – 2038. gadam nav konkrētas informācijas par Dzelzavas muižas alejām. Stratēģijā vispārīgi uzskaitītas novada aizsargājamās dabas teritorijas, norādot, ka novadā ir 2 aizsargājamās alejas. Stratēģijā iekļautajās vadlīnijās Madonas teritorijas plānojumam cita starpā ieteikts "izveidot visam Madonas novadam vienotu ceļa zīmju, norāžu uz mājvietām, uzņēmumiem, tūrisma un atpūtas objektiem, kultūras un dabas pieminekļiem izgatavošanas, dizaina un uzstādīšanas nosacījumus.

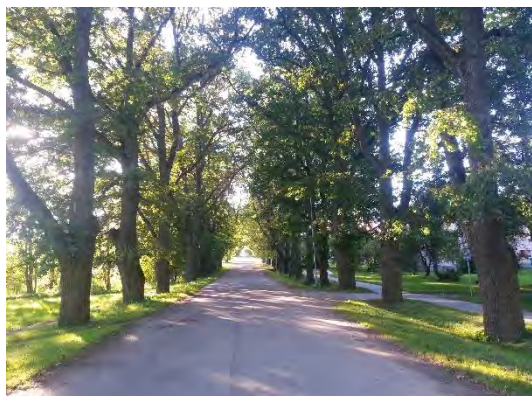
Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030 un Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020 vispārīgi ieskicē Vidzemes mozaīkveida ainavas un kultūrainavas nozīmi, raksturojot to kā neatņemamu kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļu. Vidzemes reģiona aizsargājamās teritorijas un objekti šajos plānošanas dokumentos kopumā raksturoti kā neatņemama Vidzemes reģiona vērtība.

5. Aleju apsekošana

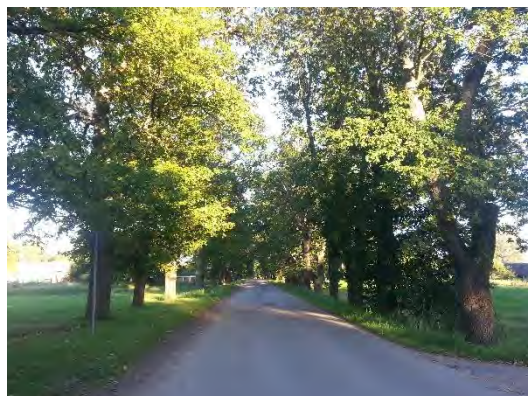
Dzelzavas muižas alejas apsekotas 2016. gada 24. augustā plkst. 18:40 – 20:20. Apsekošanas laikā ir mēreni silts, skaidrs laiks.

6. Aleju un tām piegulošo teritoriju vispārīgs raksturojums

Dzelzavas aleju shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” 28. pielikumā. Dzelzavas muižas alejas sastāv no divām alejām. Pirmā un garākā aleja izvietota Dzelzavas ciema Ozolu ielā un ved no Dzelzavas muižas (tagadējās Dzelzavas pamatskolas) līdz ceļa atzaram uz Bučausku. Aleja piešķir ceļam nozīmīgu ainavisku vērtību. Aleju veido vidēju līdz lielu dimensiju ozoli, kas stādīti vienā rindā katrā ceļa pusē (1. – 3. attēls). Alejai piegulošās teritorijas veido Dzelzavas ciema dzīvojamo māju apbūve, attālinoties no ciema centra – lauksaimniecības zemes.

1.attēls. Dzelzavas muižas aleja Ozolu ielā, skats alejas sākumdaļā pie Dzelzavas muižas. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

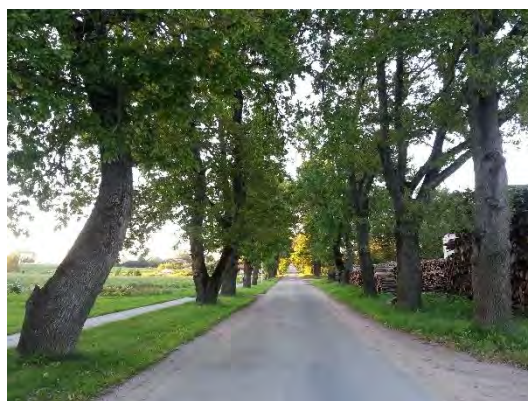

2.attēls. Dzelzavas muižas aleja, skats alejas beigu daļā pie pagrieziena uz Kroņmuižu. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Otrā Dzelzavas muižas aleja izvietota Dzelzavas ciema Kļavu ielā. Aleju veido dažādu sugu koki, pamatā vidēju līdz lielu dimensiju ozoli, kas stādīti vienā rindā katrā ceļa pusē (4. attēls). Alejai piegulošo teritoriju veido Dzelzavas ciema dzīvojamās mājas un lauksaimniecības zemes.

3.attēls. Ainava ar Dzelzavas muižas Ozolu ielas aleju, skats no P83 šosejas puses. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

4.attēls. Dzelzavas muižas Kļavu ielas aleja. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

7. Alejās konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Dzelzavas muižas alejās nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Alejās konstatētas divas īpaši aizsargājamās ķērpju sugas – brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala* (15 atradnes) un bālā sklerofora *Sclerophora pallida* (4

atradnes). Sugu atradnes ir labā stāvoklī, *Sclerophora pallida* alejās atrasta uz ošiem, savukārt *Chaenotheca phaeocephala* uz ozoliem, kā arī bagātīgā daudzumā uz vienas lapegles. Apkopojot iegūtos datus par sugu atradnēm var secināt, ka Dzelzavas alejas ir nozīmīgas no īpaši aizsargājamo ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa.

8. Ieteikumi aleju apsaimniekošanai

No alejās sastopamo īpaši aizsargājamo ķērpju viedokļa prioritāri nepieciešams saglabāt šo sugu atradnes kokus. Īpaši aizsargājamās ķērpju sugas *Sclerophora pallida* aizsardzības nolūkos ir nozīmīgi alejās saglabāt ošus un kļavas, kas ir sugas esošie un potenciālie dzīvotnes koki. Īpaši aizsargājamajai sugai *Chaenotheca phaeocephala* sevišķi nozīmīgi ir alejā augošie lielāko dimensiju ozoli ar dziļām mizas rievām.

9. Alejas kultūrvēsture

Dzelzavas muižas alejas pieder pie Dzelzavas muižas (5.attēls) apstādījumiem. Ozolu aleja devusi nosaukumu Dzelzavas ciema Ozolu ielai. Par aleju stādīšanas laiku precīza informācija apzinātajos informācijas resursos nav pieejama, vairākos avotos alejas raksturotas kā “simtgadīgas alejas”. Visticamāk aleja izveidota 19. gs. vienlaicīgi ar Dzelzavas muižas parku.

5.attēls. Dzelzavas muiža. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Dzelzavas muižas parks un alejas noteiktas kā aizsargājams dabas piemineklis arī pirms 1940. gada, kad tās ar valdības 1927. gada 12. jūlija rīkojumu iekļautas sarakstā Nr. 10 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem.

10. Ieteikumi alejas robežu izmaiņām

Ņemot vērā apkopoto informāciju par alejā konstatētajām aizsargājamo sugu atradnēm, alejas kultūrvēsturisko nozīmi un ainavisko situāciju, ieteicams aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās.

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Madonas novada teritorijas plānojums 2013. -2025. gadam. Apstiprināts ar Madonas novada domes 2013. gada 16. jūlija lēmumu Nr. 425 (protokols Nr. 15, 11.p). Pieejams: <http://www.madona.lv/lat/?ct=ilona>

Madonas novada attīstības programma 2013.-2020. gadiem. Pieejama: http://www.madona.lv/lat/?ct=ap_strategija

Madonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. - 2038. gadam. Pieejama: http://www.madona.lv/lat/?ct=ap_strategija

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/reģiona_attistibas_planosanas_dokumenti

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/reģiona_attistibas_planosanas_dokumenti

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Dzelzavas muižas pils un parks. Aprakstošs materiāls. Pieejams: http://www.vietas.lv/objekts/dzelzavas_muizas_pils_un_parks/

Saraksts Nr. 10 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem: Valdības 1927. gada 12. jūlija rīkojums, Valdības Vēstnesis, 1927. gada 12. februārī, Nr. 150. Pieejams: www.periodika.lv

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča

Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;
sugu grupā: sūnas

Sertifikāta numurs: 128

Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.